

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 390/2011-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. D. V., B., správkyne konkurznej podstaty úpadcu I., a. s., zastúpenej advokátom JUDr. F. V., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obo 95/2010 z 24. februára 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. D. V., správkyne konkurznej podstaty úpadcu I., a. s., o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. mája 2011 doručená sťažnosť JUDr. D. V., B., správkyne konkurznej podstaty úpadcu I., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Obo 95/2010 z 24. februára 2011 v časti, ktorou bol potvrdený výrok o náhrade trov konania medzi účastníkmi v rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 34 Cbi 97/05-Db z 8. júna 2010, a žiadala vydať tento nález:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom spis. zn.: 5Obo/95/2010 zo dňa 24. februára 2011 porušil právo sťažovateľky JUDr. D. V. – advokátky, B., správkyne konkurznej podstaty úpadcu I., a.s., L., na právnu pomoc podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom spis. zn.: 5Obo/95/2010 zo dňa 24. februára 2011 porušil právo sťažovateľky JUDr. D. V. – advokátky, B., správkyne konkurznej podstaty úpadcu I., a.s., L., na spravodlivý proces (na spravodlivé súdne konanie) podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom spis. zn.: 5Obo/95/2010 zo dňa 24. februára 2011 porušil právo sťažovateľky JUDr. D. V. – advokátky, B., správkyne konkurznej podstaty úpadcu I., a.s., L., vlastníť majetok a základné právo na ochranu majetku podľa čl. 20 odsek 1 Ústavy SR.

4. Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudok spis. zn.: 5Obo/95/2010 zo dňa 24. februára 2011 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky sťažovateľke JUDr. D. V. – advokátke, B., správkyni konkurznej podstaty úpadcu I., a.s., L., priznáva náhradu trov právneho zastupovania v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiatjeden eur a osemdesiatdva centov),

ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. F. V., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ako vyplynulo z podanej sťažnosti, pred krajským súdom bolo pod sp. zn. 34 Cbi 97/2005 vedené konanie, v ktorom sa R., spol. s r. o., K., (ďalej len „žalobca“), domáhal proti sťažovateľke určenia, že jeho pohľadávka prihlásená do konkurzu vedeného krajským súdom pod sp. zn. 28 K 17/2005 proti úpadcovi I., a. s., L. (ďalej len „úpadca“), vo výške 74 000 000 Sk je zistená a nesporná, čo sa týka pravosti (po úprave petitu žalobcom čo sa týka právneho dôvodu) a výšky ako pohľadávka I. triedy. Zároveň navrhol, aby krajský súd určil, že pohľadávka, ktorú si prihlásil vo výške 280 000 000 Sk, je zistená a nesporná, čo sa týka pravosti (po úprave petitu žalobcom čo sa týka právneho dôvodu) a výšky ako pohľadávka proti podstate. Sumy 74 000 000 Sk a 280 000 000 Sk boli vyúčtované žalobcom ako zmluvná pokuta dohodnutá v čl. 9 zmluvy o dielo č. 1/2004/W uzatvorenej medzi žalobcom a úpadcom 20. februára 2004, ktorej predmetom bola dodávka „Chatovej osady... L. – chatky – bungalovy“ (ďalej len „zmluva o dielo“) s cenou diela 54 000 000 Sk bez DPH.

Krajský súd rozsudkom č. k. 34 Cbi 97/05-Db z 8. júna 2010 žalobu zamietol a zaviazal žalobcu zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania vo výške 479,41 €.

Mal za preukázané, že dojednania o zmluvných pokutách v zmluve o dielo sú v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, dobrými mravmi, a sú teda absolútne neplatné (§ 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka, § 265 Obchodného zákonníka), pretože zo strany žalobcu došlo k zneužitiu jeho postavenia, keď jeho právo na účtovanie zmluvných pokút bolo v zjavnom nepomere s právami druhej zmluvnej strany, a preto sa javí, že žalobca sledoval iné ciele, než aké má plniť zmluvná pokuta, ktorej hlavným účelom je zabezpečenie splnenia povinnosti. Dojednania o zmluvných pokutách vzhľadom na pomery účastníkov boli zneužitú na poškodenie úpadcu, mali neprímeraný a likvidačný charakter. Keďže tieto zmluvné dojednania boli krajským súdom posúdené ako absolútne neplatné, do úvahy neprichádzalo ani zníženie výšky zmluvnej pokuty (takýto postup je možný iba vtedy, keď by bola zmluvná pokuta dojednaná platne).

Pri rozhodovaní o náhrade trov konania sa krajský súd nestotožnil s ich vyčíslením sťažovateľkou, ktorá žiadala priznať náhradu trov právneho zastupovania vo výške 195 152,57 €. Sťažovateľka pri vyčíslení trov konania vychádzala z toho, že

- žaloba bola podaná pre dve pohľadávky, čím došlo k spojeniu dvoch vecí podľa § 13 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení v rozhodnom čase vykonania úkonov právnej služby (ďalej len „vyhláška“), keď sa základná sadzba tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o polovicu zákonnej sadzby,

- sadzba tarifnej odmeny vo veci sa stanovuje podľa § 9 ods. 1 a § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky (a nie podľa § 11 ods. 1 vyhlášky ako 1/13 výpočtového základu), čo znamená, že treba vychádzať z výšky pohľadávok, pretože predmetom konania je pohľadávka, ktorá je vyjadriteľná v peniazoch (na podporu toho sťažovateľka predložila nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 712/01 z 15. januára 2003, z ktorého vyplýva, že určovacie výroky nie sú vyňaté z posudzovania oceníteľnosti a ak ich oceniť možno, vždy sa uplatní aj pri určovacom výroku princíp hodnoty práva alebo veci),

- vo veci bolo vykonaných 12 úkonov právnej služby, z toho 8 takých, za ktoré patrí tarifná odmena v plnej výške, a 4 také, za ktoré patrí odmena vo výške 1/4.

Rozhodnutie o priznaní náhrady trov konania sťažovateľke iba vo výške 479,41 € odôvodnil krajský súd takto: „... súd sa nestotožnil s právnym názorom prezentovaným právnym zástupcom odporcu, v ktorom ide podľa jeho názoru o spojenie dvoch vecí z toho dôvodu, že si navrhovateľ svoje právo na určenie právneho dôvodu, výšky a poradia uplatnil dvomi výrokovými vetami, pretože toto rozčlenenie vyplynulo len z toho dôvodu, že prvá navrhovateľom deklarovaná pohľadávka vo výške 74 000 000,- Sk bola zaradená ako pohľadávka I. triedy a druhá pohľadávka vo výške 280 000 000,- Sk bola zaradená ako pohľadávka proti podstate. V každom prípade sa jedná len o jednu pohľadávku, a to z tej istej zmluvy, ktorej bolo v konkurznom konaní pridelené jedno poradové číslo, a to číslo 198, pričom aj právny dôvod pre uplatnenie oboch pohľadávok bol ten istý, a to nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty. Z tohto dôvodu nie je možné aplikovať pri priznaní odmeny pre právneho zástupcu odporcu § 13 ods. 4 vyhl.č.655/2004, keďže sa o spojenie dvoch alebo viacerých vecí nejedná.

Rovnako nie je možné postupovať pri priznaní výšky odmeny podľa § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 cit. vyhl., pretože predmetom sporu nie je spor, predmet ktorého je možné oceniť peniazmi. Treba uviesť, že v incidenčných sporoch predmetom konania je určenie právneho dôvodu, výšky, prípadne poradie pohľadávky, preto pri určení výšky tarifnej odmeny advokáta súd vychádza z takej výšky, ako v určovacích sporoch s neoceniteľnou hodnotou veci. Žaloba o určenie pravosti, výšky alebo poradia pohľadávky podľa § 23 ods. 2 ZKV z dôvodu jej popretia na prieskumnom pojednávaní je určovacou žalobou podľa § 80 písm.c/ O.s.p., preto pri posudzovaní náhrady trov konania úspešnému účastníkovi patrí výška tarifnej odmeny podľa § 11 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z.z., ako v spore s neoceniteľnou hodnotou veci (rozsudok Najvyššieho súdu SR R 1 M Obdo V 17/2006).“

Z týchto dôvodov preto krajský súd priznal sťažovateľke odmenu za zastupovanie vo výške podľa § 11 ods. 1 vyhlášky a bez jej zvýšenia podľa § 13 ods. 4 vyhlášky s tým, že jej priznal v takejto výške odmenu za všetky ňou uplatňované úkony právnej služby, okrem jediného, a to vyjadrenia z 28. mája 2010, čo odôvodnil takto: *„Za vyjadrenie zo dňa 28. mája 2010 súd odmenu právnenému zástupcovi nepriznal, pretože obsah vyjadrenia je identický s vyjadrením zo dňa 18. septembra 2007 a 30. apríla 2009, ako aj s ústnymi prejavmi odporcu, preto považoval túto časť trov uplatnených odporcom za trovy, ktoré by neboli vynaložené účelne.“*

Proti rozsudku krajského súdu č. k. 34 Cbi 97/05-Db z 8. júna 2010 podal odvolanie žalobca a proti jeho výroku o náhrade trov konania aj sťažovateľka. V podanom odvolaní žiadala odvolací súd, aby zmenil výrok o náhrade trov konania tak, že jej prizná náhradu trov konania v uplatnenej výške. Dôvodila tým, že rozsudok krajského súdu je v napadnutom výroku nesprávny, pretože krajský súd chybné interpretoval pojem „vec“ v ustanovení § 13 ods. 4 vyhlášky. Tento pojem treba interpretovať rovnako ako v ustanovení § 112 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) (objektívna kumulácia). Hoci je pravdou, že išlo o jednu pohľadávku uplatnenú jednou prihláškou žalobcu, nie je to vo veci rozhodné. V incidenčnom konaní boli prerokúvané dva samostatné nároky. Pohľadávka I. triedy nie je skutkovo a právne totožná s uplatňovanou pohľadávkou proti podstate. Krajský súd navyše nesprávne uplatnil princíp neoceniteľnosti veci alebo práva v peniazoch. Predmetom incidenčného konania je určenie právneho dôvodu, výšky,

prípadne poradia pohľadávky, a preto pri určení tarifnej odmeny advokáta, má súd vychádzať z takej istej výšky, ako v určovacích sporoch s oceniteľnou hodnotou veci. Preskúmanie pohľadávky uplatnenej v incidenčnom konaní je preskúmanie takeého práva, ktoré sa dá vyjadriť v peniazoch, a nie je spojené s neprimeranými ťažkosťami. Súd preskúmaval pohľadávku z hľadiska jej základných znakov rovnako ako v konaní o jej zaplatenie. Od preskúmania pohľadávky v incidenčnom konaní je závislé, či pohľadávka bude, alebo nebude uspokojená v konkurznom konaní. Navyše, incidenčné konanie nie je konaním o určovacej žalobe podľa § 80 písm. c) OSP, ale konaním o osobitný, samostatný nárok vyplývajúci z osobitného predpisu. Sťažovateľka nesúhlasila ani s nepriznaním odmeny za úkon právnej služby – vyjadrenie z 28. mája 2010, čo odôvodnila tým, že neobstojí názor krajského súdu, podľa ktorého je toto vyjadrenie obsahovo identické s vyjadrením z 18. septembra 2007 a 30. apríla 2009. Vyjadrenie z 30. apríla 2009 je vyjadrením k žalobcom podanému odvolaniu, ktoré sa netýkalo merita veci a nezaoberá sa skutkovými a právnymi otázkami posudzovaných nárokov. Vyjadrenie z 18. septembra 2009 neobsahuje časť nazvanú „Spôsob uplatnenia nároku“, ktorú obsahuje vyjadrenie z 28. mája 2010, pričom ide o významnú časť vyjadrenia, pretože pod jeho vplyvom žalobca upravil petit návrhu. Navyše, vyjadrenie z 28. mája 2010 obsahuje aj nové úvahy o právnom posúdení týkajúce sa najmä nemožnosti vzniku pohľadávky proti podstate.

Najvyšší súd o podaných odvolaniach rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 Obo 95/2010 z 24. februára 2011 tak, že rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil (§ 219 OSP) vo všetkých výrokoch a uložil žalobcovi povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy odvolacieho konania v sume 62,70 €.

Rozsudok najvyššieho súdu nadobudol právoplatnosť 28. marca 2011.

Sťažovateľka v sťažnosti doručenej ústavnému súdu zopakovala svoju argumentáciu, ktorou odôvodňovala správnosť svojho vyčíslenia trov konania a odvolanie proti výroku o náhrade trov rozsudku krajského súdu. Vo vzťahu k ustanoveniu § 13 ods. 4 vyhlášky zdôraznila, že pojem „vec“ použitý v tomto ustanovení treba vykladať (zhodne ako v § 112 OSP) tak, že „vecou“ je nárok, ktorý možno samostatne uplatňovať na súde, je charakteristická svojou jedinečnosťou. Spojenie dvoch alebo viacerých vecí v zmysle § 13 ods. 4 vyhlášky predpokladá spojenie dvoch alebo viacerých hmotnoprávných nárokov. Krajský súd prerokúval dva samostatné nároky, dve samostatné veci, každá z dvoch

uplatňovaných častí pôvodnej pohľadávky mala samostatnú skutkovú aj právnu povahu. Ak predmetom skúmania v incidenčnom konaní je právny dôvod pohľadávky, preskúmava sa jej existencia, skúma sa jej vznik a trvanie. Výška pohľadávky sa skúma ako taká jej vlastnosť, ktorá ju charakterizuje z hľadiska peňažného vyjadrenia. Poradie pohľadávky sa netýka pohľadávky ako takej, ale týka sa systému jej zaradenia podľa osobitného predpisu z hľadiska jej uspokojovania. V incidenčnom konaní teda súd rozhoduje o pohľadávke z hľadiska toho, či je spôsobilá na uspokojenie v konkurznom konaní. Z ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky vyplýva, že za tarifnú hodnotu sa považuje výška peňažného plnenia alebo ceny veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, ak nie je ustanovené inak. Cenou práva je aj hodnota pohľadávky. Inak je ustanovené v § 11 ods. 1 vyhlášky, ktorý sa však uplatní iba vtedy, keď nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch, alebo ju je možné zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Z advokátskej tarify nikde nevyplýva, že v prípade určovacej žaloby ide o spor s neoceníteľnou hodnotou veci (na rozdiel od zákona o súdnych poplatkoch – poznámky k pol. č. 1). Len vtedy by bolo možné posúdiť predmetný nárok tak, že predmetom konania je neoceníteľný predmet podľa § 11 vyhlášky, ak by bolo vylúčené, že podľa § 10 vyhlášky ide o prípad nároku s oceníteľným predmetom. Významné je, že incidenčná žaloba nie je určovacou žalobou podľa § 80 písm. c) OSP, ale osobitnou žalobou podľa osobitného predpisu, ako aj to, že od úspešnosti preskúmania pohľadávky je závislé, či pohľadávka bude, alebo nebude v konkurznom konaní uspokojená. Sťažovateľka znova poukázala na nález Ústavného súdu Českej republiky, na ktorý poukazovala už v konaní pred všeobecnými súdmi, ako aj na to, z akých dôvodov nepostupovali súdy správne, keď jej nepriznali odmenu za úkon právnej služby – vyjadrenie z 28. mája 2010.

K porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok o náhrade trov konania, a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania došlo tým, že súdy nesprávne aplikovali označené ustanovenia vyhlášky, svojím postupom spôsobili také porušenie, ktoré malo zásadný vplyv na označené základné práva sťažovateľky. K porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy došlo aj tým, že odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu nespĺňa požiadavky § 157 ods. 2 OSP. Tým, že súd nepriznal sťažovateľke primeranú náhradu ako úspešnej účastníčke konania, porušil jej základné práva na spravodlivý proces

a odoprel jej aj právo na právnu pomoc v zmysle čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 2 listiny a v konečnom dôsledku ju aj zbavil majetku.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože

uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 95/2010 z 24. februára 2011 v časti, ktorou bol potvrdený výrok o náhrade trov konania medzi účastníkmi rozsudku krajského súdu č. k. 34 Cbi 97/05-Db z 8. júna 2010.

Ústavný súd sa zaoberal najprv tou časťou sťažnosti sťažovateľky, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie pri rozhodovaní o náhrade trov konania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľka odôvodnila porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces tým, že ak rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 95/2010 z 24. februára 2011 bol potvrdený rozsudok krajského súdu, podľa ktorého jej bola priznaná náhrada trov prvostupňového konania iba vo výške 479,41 € (a nie v sume

195 152,57 € vyčíslenej sťažovateľkou), a rovnakým rozsudkom bola sťažovateľke priznaná náhrada trov odvolacieho konania iba vo výške 62,70 €, tento rozsudok je v danej časti založený na takom výklade aplikovaných ustanovení vyhlášky, ktorý je nezlučiteľný s ich účelom a zmyslom.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Najvyšší súd na odôvodnenie rozhodnutia o trovách konania v rozsudku sp. zn. 5 Obo 95/2010 z 24. februára 2011 uviedol:

„Pokiaľ ide o odvolanie žalovanej v časti, v ktorej súd rozhodol o trovách konania, odvolací súd odvolaniu nevyhovel, lebo predmetom sporu je rozhodnutie o určení pravosti

pohľadávky, teda rozhodnutie o oprávnenosti pohľadávky konkurzného veriteľa a potvrdenie jeho práva na uspokojenie pohľadávky prihlásenej v konkurze vedenom na majetok úpadcu. Hodnotu tohto práva nie je možné vyčíslit' v peniazoch. Preto základ tarifnej odmeny za úkony právnej služby v konaní o incidenčnej žalobe sa určí podľa § 11 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z.z. tak, ako žalovanému tarifnú odmenu za úkon priznal súd prvého stupňa. Napokon aj výška súdneho poplatku v incidenčných sporoch je jednotná, bez ohľadu na výšku prihlásenej pohľadávky. Preto je spravodlivé, ak takýto princíp platí aj pri náhrade trov konania za právne zastupovanie. Taktiež sa odvolací súd nestotožnil ani s námietkou tzv. objektívnej kumulácie viacerých nárokov, lebo sa jedná o pohľadávku prihlásenú do konkurzu ako celok, a ako taká bola aj popretá správcom a uplatnená žalobcom predmetnou žalobou. Jedná sa o jeden nárok, ktorý vzhľadom na čas plynutia vo vzťahu k vyhláseniu konkurzu žalobca rozdelil na pohľadávku prvej triedy a pohľadávku proti podstate a súd v rozhodnutí vychádzal z rovnakého skutkového základu.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu ako vecne správny podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

V konaní úspešný žalovaný má právo na náhradu trov účelne vynaložených v odvolacom konaní (§ 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.). Účelne vynaloženými trovami žalovaného je odmena advokátovi za jeden úkon právnej pomoci (vyjadrenie k odvolaniu) v sume 55,49 Eur a paušálna náhrada hotových výdavkov 7,21 Eur, spolu 62,7 Eur.“

Ústavný súd vychádza z toho, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako právne vec posúdil. Všeobecný súd však nemusí dať

odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Podľa § 219 ods. 2 OSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk a dospel k záveru, že krajský súd na argumentáciu sťažovateľky reagoval primeraným spôsobom, vysporiadal sa s okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia, a do odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol postup, akým dospel k svojmu rozhodnutiu.

Ústavný súd opakovane vo svojej rozhodovacej praxi zdôrazňuje, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj princíp právnej istoty, čo okrem iného znamená aj to, že súdne rozhodnutia bez dostatočných dôvodov nesmú popierať skoršiu rozhodovaciu prax.

Pokiaľ sťažovateľka argumentuje rozhodnutím Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 712/2001 z 15. januára 2003 a závermi v ňom obsiahnutými (vzťahujúcimi sa na českú právnu úpravu účinnú v určitom čase), ústavný súd poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 8/2009 z 29. júla 2010, ktoré obsahuje v odôvodnení (aj) komparáciu novšieho vývoja právnej úpravy problému v Českej republike aj Slovenskej republike so záverom (s ktorým sa stotožňuje aj ústavný súd), podľa ktorého novšie zmeny v advokátskej tarife sú charakteristické „ústupom od prihliadania k hodnote veci, práva alebo plnenia, ktoré sú predmetom preskúmaného úkonu alebo vzťahu a smerujú

k ustanoveniu fixnej sumy pre všetky prípady žalôb podľa § 80 písm. c) OSP“ (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 8/2009 z 29. júla 2010, s. 11).

Jednotnosť rozhodovacej praxe sa pritom musí prejavovať aj v jednote kritérií pre výšku súdneho poplatku vyrubovaného za návrh a pre určovanie výšky odmeny advokáta za vykonanie jedného úkonu právnej služby. Práve z tohto dôvodu bolo judikované, že základ pre výpočet trov právneho zastúpenia sa určuje na základe rovnakých kritérií ako základ pre výpočet súdneho poplatku vyrubovaného vo veci (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 18/2008 z 30. novembra 2009).

Pokiaľ teda najvyšší súd vo veci sťažovateľky dospel k záveru, že v tomto prípade *„hodnotu práva nie je možné vyčíslit' v peniazoch“*, v dôsledku čoho *„základ tarifnej odmeny za úkony právnej služby v konaní o incidenčnej žalobe sa určí podľa § 11 ods. 1 vyhl.č. 655/2004 Z.z. tak, ako žalovanému tarifnú odmenu za úkony priznal súd prvého stupňa“*, tento jeho názor jednak korešponduje ustálenej súdnej praxi, ale najmä nie je takým, o ktorom by bolo možné tvrdiť, že je svojvoľný či arbitrárny. Aplikácia § 11 ods. 1 vyhlášky najvyšším súdom nepoprela účel a zmysel tohto ustanovenia. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu postupoval v súlade i so zásadou ústavne konformného výkladu, pretože nepoužil taký výklad dotknutých ustanovení, ktorý by poprel realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb.

S ohľadom na uvedené odmietol ústavný súd sťažnosť sťažovateľky na porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces najvyšším súdom podľa § 25 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľka ďalej namietala, že rozsudkom najvyššieho súdu bolo porušené aj jej základné právo na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny.

Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Sťažovateľka toto svoje tvrdenie bližšie neodôvodnila, uviedla iba to, že k porušeniu tohto jej základného práva malo dôjsť nepriznaním náhrady trov konania v uplatnenej výške.

Obsahom základného práva na právnu pomoc garantovaného listinou (ale aj ústavou v čl. 47 ods. 2) je predovšetkým právo každého subjektu v konaní pred štátnym orgánom mať možnosť dostať kvalifikovanú právnu pomoc, ako aj to, aby mu neboli vytvárané prekážky pre realizáciu tohto jeho práva zo strany štátneho orgánu či orgánu verejnej správy. Podľa názoru ústavného súdu súčasťou tohto práva nie je aj právo účastníka súdneho konania, aby mu bola priznaná náhrada trov konania, a to najmä nie v prípade, keď na to nie sú splnené zákonné podmienky, či právo na priznanie náhrady trov konania v takej výške, aká zodpovedá subjektívnym predstavám účastníka.

Ústavný súd preto zisťuje, že medzi tvrdeným konaním najvyššieho súdu a porušením tohto sťažovateľkou označeného základného práva niet príčinnej súvislosti, ktorej existencia by umožňovala ďalej sa zaoberať možnosťou porušenia tohto základného práva najvyšším súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť aj túto časť sťažovateľky.

Ďalej sa ústavný súd zaoberal sťažovateľkou tvrdeným porušením základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozhodnutím najvyššieho súdu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Porušenie tohto základného práva sťažovateľka odôvodnila iba tým, že v dôsledku rozhodnutia najvyššieho súdu bola zbavená majetku, pretože jej nebola najvyšším súdom judikovaná pohľadávka na náhradu trov konania v ňou vyčíslenej výške, ktorá jej podľa jej názoru patrila.

Ústavný súd sa najprv zaoberal posúdením toho, či vo vzťahu k náhrade trov konania v tomto prípade mohlo platiť, že táto sťažovateľkou tvrdená pohľadávka môže požívať

ochranu sťažovateľkou označeným článkom ústavy, teda či išlo o „majetok“ sťažovateľky, ktorého mohla byť rozhodnutím najvyššieho súdu zbavená.

Za majetok v tomto zmysle považuje ústavný v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva nielen existujúci majetok vo vlastníctve fyzickej alebo právnickej osoby, teda veci alebo iné aktíva, ktorých vlastníkom je táto osoba, ale i majetok, nadobudnutie vlastníctva ku ktorému môže fyzická alebo právnická osoba legitímne očakávať.

Ako je zrejmé z tvrdení sťažovateľky, podľa jej názoru jej svedčila legitímna nádej na nadobudnutie trov konania v ňou uplatnenej výške, pretože podľa jej názoru boli splnené všetky zákonom ustanovené podmienky na jej priznanie. Tieto tvrdenia sťažovateľky by mohli byť správne, avšak iba v prípade, že ich sťažovateľka skutočne splnila.

Ako však už bolo uvedené vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľky o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd je toho názoru, že najvyšší súd ústavne konformne aplikoval ustanovenia vyhlášky, keď dospel k záveru, že v danom prípade nemožno na vec aplikovať ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky ani ustanovenie § 13 ods. 3 vyhlášky.

Za tejto situácie sťažovateľka nemohla legitímne bez splnenia zákonných podmienok očakávať, že jej bude priznaný nárok na náhradu trov konania v ňou uplatnenej výške. Z uvedených dôvodov sťažovateľke nepatrila podľa názoru ústavného súdu ani legitímna nádej na nadobudnutie tohto majetku, a preto je vylúčené, aby rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k porušeniu jej práva na vlastníctvo, tak ako je toto právo garantované v čl. 20 ústavy. Za situácie, keď sťažovateľka nemala „majetok“, je už bez významu uvažovať o tom, či bola majetku zbavená, resp. či k zbaveniu majetku došlo za splnenia podmienok ustanovených ústavou.

Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným (I. ÚS 188/06). Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia sťažovateľovho základného práva už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 zákona o ústavnom súde aj v tejto časti.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2011